

Senioren dansen op The Beatles op het Forever Young Festival voor 65-plussers in Almere (2018). Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Het is welletjes met dat 'ge-knar'

Stan Vrij is gepensioneerd docent aan een ROC.

VEILIG OUD WORDEN

Het is niet normaal dat ouderen in knarrengetto's gaan wonen. Creëer liever een mantelzorgbijslag.

De tendens ouderen weg te zetten als joker, als last en als kostenpost lijkt steeds 'gewoner' te worden. Ouderen lijken zelf al niet meer door te hebben dat ze zich voor gek zetten met bijvoorbeeld de keuze voor een naam voor hun woongemeenschap. Wat te denken van 'Knarrenhof', zoals laatst bleek uit een artikel met foto (Ten eerste, 16 januari). Een naam uit een tv-programma, dat toen nog een satire over ouderen was.

De satire lijkt nu geen satire meer, maar is normaal geworden. Even normaal als we het vinden dat ouderen zich zo organiseren dat ze elkaar moeten gaan ondersteunen. Zeker nu vangnetten rap aan het verdwijnen zijn en het roemruchte 'bejaardenhuis' van de aardbodem is weggevaagd. Even normaal als we het vinden dat studies over ouderen veelal beginnen met een opsomming van de enorme toename aan 75-plussers alsof het CO₂ of stikstofuitstoot betreft.

Getto

Maar hoe normaal is het dat ouderen vrijwillig in een getto gaan wonen? Of dat ouderen als een probleem voor de samenleving worden gedefinieerd? Hoe zou de samenleving er uitzien zonder de inzet van de senioren? En zouden culturele instellingen als musea, schouwburgen, concertzalen hun deuren niet moeten sluiten als de senioren niet meer kwamen opdagen? Het aantal burn-outs, scheidingen en ontslagen bij jonge gezinnen zou exponentieel stijgen als oppas-oma's en -opa's de vrijwillig op zich genomen taken zouden neerleggen.

Naast de kloof tussen arm en rijk groeit een kloof tussen jong en oud. Jong en vitaal is het adagium. Het is zaak zo lang mogelijk jong te blij-

ven: 50 het nieuwe 30, en 60 het nieuwe 40. En de echte ouderen? Makkelijk, zo lang ze zich nuttig kunnen maken. Lastig, als er gebreken gaan komen.

Naar mijn stellige overtuiging is de samenleving niet gebaat bij zo'n sterke segregatie tussen oud en jong en maakt die haar armer en saaier. We hebben meer baat bij uitwisseling tussen de generaties. Dat geeft diversiteit en pluriformiteit. Het besef dat we bij elkaar horen, moet opnieuw vorm krijgen. De jongeren van toen zijn de ouderen van nu en de jongeren van nu de ouderen van straks. Waarom geen woonvormen, die op dat principe zijn gebouwd? Jongeren hebben meer toekomst. Ouderen meer verleden. En 'verleden hebben' is even belangrijk als 'toekomst hebben'. Zonder het één kan het ander niet bestaan. Zo kunnen ouderen de schatbewaarders zijn van waarden en normen. Belangrijke elementen in de opvoeding. Kinderen leren talenten te ontwikkelen waarin niet alleen gemak, snelheid en perfectie telt, maar ook ongemak, verval en gebrek. Talent ontwikkelen voor empathie, mededogen en zorg voor elkaar.

Mantelzorgbijslag

De overheid zou deze mentaliteitsomslag met *nudging* kunnen stimuleren. Bijvoorbeeld door de kinderbijslag boven een bepaalde inkomensgrens af te schaffen en te vervangen door mantelzorgbijslag. Zodat de zorg voor een oudere (of anderszins kwetsbare medemens) niet naast werk en gezin hoeft, en er echt tijd is zonder financiële consequenties voor de mantelzorger.

En jonge mensen, die te druk zijn of geen zin hebben, zouden in een ander belastingtarief kunnen vallen en wat meer betalen. Geld dat weer aan de zorg kan worden besteed, zodat iedereen een bijdrage levert. Solidariteit terug in samenleving.

Oud worden zonder je schuldig te hoeven voelen. Ik ken weinig vrienden die niet onder de angst gebukt gaan aan de verkeerde kant van de streep terecht te komen. Niet meer de onafhankelijke, actieve senior, maar de zorgbehoevende en afhankelijk oudere. We fluisteren elkaar in dat bij een naderend gebrek de zelf-verkozen 'zachte dood' dan te verkiezen is. Verschrikkelijk, om je niet meer geborgen te voelen. Er is nog een lange weg te gaan voor we ons als ouderen in deze samenleving zo weer gaan voelen.

Middenschooldebat kan wel wat feiten gebruiken

Louise Elffers, universitair docent onderwijswetenschappen UvA en lector HvA en Thijs Bol, universitair hoofddocent sociologie UvA.

MIDDENSCHOOL

Veel mensen geloven niet dat uitstel van schoolkeuze tot 15 jaar gunstig is. Onderzoek leert anders.

En brede onderwijscoalitie stelt voor de niveauselectie van leerlingen uit te stellen van 12 naar 15 jaar. Het plan stuit in Nederland opnieuw op weerstand. Helaas geven veel van de tegenargumenten een onjuiste weergave van de huidige situatie of van het voorgestelde alternatief. Daarom een rijtje feiten dat aantoont dat de meest gebruikte argumenten tegen latere selectie onterecht zijn. Onze oproep: voer de discussie op basis van feiten.

'Niveaoverschillen maken vroege selectie noodzakelijk'

De niveaoverschillen tussen vmbo, havo en vwo zijn veel kleiner dan vaak wordt gedacht. De overlap van de prestatieniveaus van vmbo-, havo- en vwo-leerlingen is te groot om de vroege en rigoureuze scheiding te rechtvaardigen. Vroege selectie vergroot bovendien niveaoverschillen die er aanvankelijk niet zijn. Bij een gelijk prestatieniveau worden leerlingen uit verschillende sociale milieus ongelijk geselecteerd, waarna hun prestaties steeds verder uit elkaar gaan lopen. Door uitstel van selectie neemt deze ongelijkheid af.

'Vroege selectie werkt beter dan late selectie'

Vroege selectie leidt niet tot betere leerprestaties, maar wel tot grotere ongelijkheid in schoolprestaties tus-

sen leerlingen uit verschillende sociale milieus. In landen die ertoe overgingen hun leerlingen later te selecteren, waaronder Polen, Zweden en Finland, nam de kansenongelijkheid af – zonder dat dit ten koste ging van de leerprestaties van leerlingen. In enkele gevallen namen de prestaties gemiddeld genomen zelfs toe.

'Uitstel van selectie betekent nog drie jaar langer eenheidsworst'

Het grootste misverstand over uitstel van selectie tot 15 jaar is dat leerlingen tot die tijd allemaal hetzelfde onderwijs volgen. Het voorstel behelst juist meer gepersonaliseerde leerroutes, waarin ruimte is voor leerlingen om te versnellen, verdiepen, verbreden of vertragen naar gelang hun ambitie en potentie. Het uitstel betreft enkel de keuze voor het definitieve uitstroombestemming.

In Polen, Zweden en Finland nam kansenongelijkheid af zonder verlies van leerprestaties

'Bepaalde leerlingen hebben baat bij vroege selectie'

Sommige leerlingen bloeien op wanneer ze in het voortgezet onderwijs meer uitdaging krijgen en onderwijs volgen met leerlingen voor wie hetzelfde geldt. Andere leerlingen hebben juist baat bij een rustiger tempo en meer begeleiding. Beide groepen moeten op hun eigen niveau kunnen leren. Dat betekent niet dat dat niveau met 12 jaar in beton moet worden gegoten. Door uitstel van selectie kan de ene leerling tussentijds

een stapje hoger of lager zetten, waar de andere leerling de hele onderbouw op hetzelfde niveau blijft werken. Vroege selectie is geen voorwaarde om onderwijs op maat te bieden.

'Stelselwijzigingen mislukken toch altijd'

Na enkele ongeslaagde hervormingen bestaat er weerzin tegen stelselwijzigingen. Dit voorstel verschilt echter op twee belangrijke punten van eerdere hervormingen.

Het gaat niet om een politiek plan dat vanuit Den Haag over alle sectoren, scholen, leraren en leerlingen wordt uitgestort, maar om een initiatief van deze partijen zelf. En het vereist niet dat het hele stelsel op de schop gaat. Sommige scholen werken bijvoorbeeld al met uitgestelde selectie, binnen het huidige stelsel.

'Het huidige systeem werkt goed, want ikzelf/mijn zoon/dochter...'

Individuele ervaringen bieden geen zicht op de voor- en nadelen van vroege selectie voor allerlei groepen leerlingen. Economisch, onderwijskundig en sociologisch onderzoek biedt dat wel en is eensgezind: door latere selectie neemt de kansenongelijkheid af, zonder dat dit ten koste gaat van de prestaties. De keuze voor vroege of late selectie dient te worden gebaseerd op systematisch onderzoek en niet op individuele voorkeuren of ervaringen.

Vroeg selecterende onderwijsstelsels hebben hun uiterste houdbaarheidsdatum overschreden. Verschillende landen stelden de selectie met succes uit. Het is tijd ook in Nederland werk te maken van latere selectie. Daarvoor is een serieus gesprek nodig over de mogelijkheden, knelpunten, kansen en randvoorwaarden. Laten we voorkomen dat het voorstel opnieuw in de prullenbak verdwijnt op basis van oneigenlijke argumenten.

BAS VAN DER SCHOT

